

HAYVAN ETİĞİ- REFAHI VE MEVZUAT

Dr. Gülnur KALAYCI
Uzman Veteriner Hekim
Bornova Veteriner Kontrol ve Araştırma
Enstitü

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

ETİK: Ahlak bilimi, töre bilimi, insan ve hayvan yaşamını ilgilendiren bilimlerde yapılabilecek hareketlerin sınırları, davranışın öncesinde yol gösterici ve sınırlayıcı kurallar topluluğu demektir.

Etik terimi genel anlamda tıp uygulamalarında varolan sorunlar ile gündeme gelmiş, etik sorunlar hekim-hasta ilişkilerinde yeni tartışma ortamları ve çözüm arama yolları ile değişikliğe uğramıştır. Veteriner hekimlikte ise taraflara bir yenisi eklenerek benzeri gelişmeler izlenmiştir.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Günümüzde öncelikle gıda amaçlı kullanılan hayvanlardan spor, arkadaşlık, süs ögesi, ve/veya bilimsel deney materyal olarak da yararlanılmaktadır.

Hayvan etiği ile ilgili ilk hareketler:

- 1875 yılında İngiltere de The Victoria Street Society, Fransa da Frances Power Cobbe nin kurulması ile başlamıştır.Bunların çalışmaları sonucunda 1876 yılında İngiltere de Royal Commission kurularak Hayvanlara İnsancıl Davranma Yasası adlı ilk etik yasayı yapmıştır.Bu yasa "Canlı hayvanlar üzerinde yapılacak denemelerin ancak eyalet sekreterliğinin kontrolü ile anestezi altında ve yalnızca bilimsel yarar için yapılabileceğini" karar altına almıştır.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

- 1879 yılında German League Against Scientific Animal Tortue,
- 1882 yılında Societe Contre la Vivisection
- 1883 yılında American Antivivisection Society gibi dernekler kurulmuştur.

Hayvanların yalnızca ekonomik değere sahip oldukları şeklindeki bakış açısı 19.yüzyıl sonlarında hayvanları koruma düşüncesi ile çakışmaya başlamıştır.Hayvan hakları konusunda ki hareketler temelde hayvan deneylerine tepki olarak doğmuştur. Hayvan Deneylerinin Kaldırılması İçin Dünya Birliği (WCAV) adlı kuruluş 1960lı yıllardan beri hayvan deneylerine alternatif metotların geliştirilerek deney hayvanlarının acı çekmelerinin ve öldürülmelerinin önüne geçmeye çalışmaktadır.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Avrupa da başta İsveç ve İsviçre olmak üzere bir çok ülkede hayvanlara ilişkin etik komitelerin kurulması 1970li yıllardan beri süregelmektedir. Bunların başlıca görevleri planlanan araştırmaları incelemek ve özellikle hayvan deneylerine ilişkin yaptırımlar getirmektir. Bu komitelerin çalışmaları sonucu hayvan deneylerine karşı olanlar zaman içerisinde, komitelerin planlı çalışmalarını yerinde gözlemleyerek daha akılcı bir uzlaşma zemininde buluşmuşlardır.

BORNOVA VET. KONT. VE ARS. ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Bu gelişmelerin yanında Animal Welfare ve Animal Well Being (Hayvan Refahı ve Hayvanın İyiliği) konularında çeşitli kuruluşlar tarafından yaptırım içeren yönergeler ve yönetmelikler yayımlanmıştır.

Hayvan refahı hayvanın yaşam standardının kalitesini ifade etmektedir. Zihinsel ve fiziksel sağlık durumunu, uzun yaşamasını, mutluluğunu ve her anlamda hayvanın yaşamını sürdürdüğü ortam koşullarının en üst düzeyde olması gerekliliği gibi özellikleri de içermektedir

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Hayvan refahına ilişkin üç farklı yaklaşım bulunmaktadır.

1: Duygu temeline oturtulmuş yaklaşım: Hayvanların öznel yaşamlarının, acı, korku, ağrı gibi olumsuz duygularının azaltılmasının mümkünse tamamen ortadan kaldırılmasının konu edildiği çalışmaları,

2: İşlevsel yada görevsel temelli yaklaşım: Hayvanların doğal yada yeterli şekilde biyolojik işlevlerinin (sağlıklı olma, uzun ömürlülük, iyi üreme performansı) ele alındığı çalışmaları,

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

3: Takım yaklaşımı: Hayvanların doğasına uygun ortamların oluşturulmasını, hayvanın içinde bulunduğu ortamın elverişli hale getirilmesini yada hayvanların doğal davranışlarını sürdürebilmeleri için gerekli tüm koşulların sağlanması gerektiğini savunanların çevresinde odaklandığı çalışmaları içermektedir.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Ülkelerin hemen hemen tümünde hayvanlara eziyet edilmemesi konusunda bir düşünce birliği olmakla birlikte araştırmalarda özellikle de biyomedikal araştırmalarda kullanılan deney hayvanlarını korumak ve bu araştırmaların yetkili kişi ve kurumlara yaptırılması amacı ile çok az ülkede yasal düzenlemeler oluşturulmuştur ve bunlarda da bir birliktelik yoktur.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Tüm bu nedenlerle 1959 yılında yayınlanan The Principles of Human-Experimental Technique gerek hayvan refahı savunucuları gerekse bilim adamlarınca kabul görmüş ve günümüz biyoetik kurallarının temelini oluşturmuştur ve 3R kuralının kullanımının yaygınlaştırılması yönünde günümüzde büyük çabalar harcanmaktadır.

3R

- -Reduction (Azaltma)
- -Replacement (Değiştirme, yerine koyma)
- -Refinement ten ibarettir.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

-REDUCTION:

- -İyi literatür taraması (Gereksiz tekrarlardan kaçınılması için)
- -Bilinçli deney yapımı (teknik, etik kurslar)
- -Deney için doğru hayvan seçimi (soy, spontan hastalıklı, transgenic, saf döl, SPF) konularını içermektedir.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

REPLACEMENT:

- -Doku ve organ kültürleri
 - - Bilgisayar modelleri ve veri bankaları
 - -Omurgasız hayvanların kullanımı
 - -Embriyolu yumurta kullanımı
 - -Gönüllü denek kullanımı (insan)
 - -Tek hücreli ve mikroorganizmaların kullanımı
 - -Matematiksel yöntemler
- Eğitimde deney hayvanlarının yapay modellerinin ve filmlerinin kullanılması konularını içermektedir.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Doku Kùltürlerinin Avantajları:

- 1.Üretim tamamen kontrol altındadır.Deney hayvanlarında görülen kontrol dışı gelişmeler çok sınırlıdır.
- 2.Hayvanlarda görülen bireysel sapmalar genellikle görülmemektedir.
- 3.Çalışmayı etkileyecek koşullar sınırlı olduğundan sonuç doğrudan yorumlanabilmektedir.
- 4.Direk hedef doku kullanabilme olanağı yaratmaktadır.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Doku Kùltürlerinin Dezavantajları:

- 1.Zaman zaman istenmeyen kontaminasyonlara bağlı pasaj kayıpları olabilmektedir.
- 2.Doku kùltürleri sürekli pasajlar ile fenotipik değişime uğrar bu durum elde edilen sonuçların standardizasyonu ile ilgili sorun yaratabilmektedir.
- 3.Doku kùltürlerinin özellikle canlının bütünlüğünün devamlılığının istendiği çalışmalarda kullanımı çok uygun olmamaktadır. Örneėin transplatasyon çalışmalarda veya bir çok organın işin içine girdiği çalışmalarda kullanımı mümkün olmamaktadır.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

- Bilgisayar modelleri ve veri bankalarının kullanılması:

Özellikle daha önceden yapılmış biyolojik testlerin başka bölümlerde tekrar yapılmasını önlemek amacı ile veri bankalarının oluşturulup herkesin kullanımına açık tutulması yeniden deney hayvanı kullanımını engelleyecektir.

-Omurgasız hayvanların kullanımı:

Omurgasız hayvanların evrimsel olarak daha az gelişmiş olmaları nedeni ile daha az acı çekecekleri düşüncesi ile araştırmalarda kullanımı önerilmektedir.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

-Embriyolu yumurta kullanımı:

Döllenişmiş yumurtanın sinir dokusunun tam olarak gelişmediği dönemde kullanımı alternatif yöntemler arasındadır.

-Matematiksel yöntemler:

Canlı vücudunda oluşan metabolik ve benzeri olaylar için çeşitli matematiksel denklemler geliştirilmeye çalışılmaktadır. Reseptörler ile ilgili çalışmalar buna örnek gösterilebilir.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

REFİNEMENT

Ana kural hayvanların doğumlarından deney bitimine kadar kullanılması sürecinde rahat etmelerinin ve mümkün olduğunca az acı çekmelerinin sağlanması için gerekli tüm önlemlerin alınmasıdır.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

15 Ekim 1978 tarihinde Hayvan Hakları Evrensel Bildirgesi Paris’ te ilan edilmiştir. Ondört maddeden oluşan bildirgenin 8. maddesi deneylerde kullanılan hayvanlar ile ilgili olup; “Hayvanlara fiziksel yada psikolojik acı çektiren deneyler yapmak hayvan haklarına aykırıdır. Tıbbi, bilimsel, ticari veya başka biçimlerdeki her türlü deneyler içinde durum böyledir. Bunların yerine başka teknikler geliştirilmelidir” şeklindedir.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Bu konularda bir çok ülkede son yıllarda tartışılan konular şu çerçevededir.

- Hayvan deneyleri planlanan çalışma için en uygun yöntem midir? Seçenekler neler olabilir?
- Hayvanın deney sırasında herhangi bir anda uyanık olması gerekiyor mu?
- Deneyin neden olduğu ağrı yada sıkıntı azaltılabilir mi?
- Kullanılan hayvan sayısı azaltılabilir mi?

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Hayvan deneyleri ile birlikte gündeme gelen etik sorunların çözümünde yol gösterici olarak Dünya Sağlık Örgütü'nün işbirliği içerisinde olduğu Council for International Organizations of Medical Sciences (Uluslar arası Tıp Bilimleri Kuruluşu Danışma Konseyi) tarafından bilimsel araştırmalarda kullanılan hayvanları koruma amaçlı bir yönetmelik hazırlanmış olup, bu yönetmelik Avrupa Tıp Konseyi tarafından 1984 yılında onaylanmıştır. ABD de kendi geliştirdiği projelerde bu yönetmelikten yararlanmıştır.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Bu yönetmelikte yer alan ilkeler dört bölüme ayrılmakta olup;

- Birinci Bölüm: Araştırmacı-deney hayvanı ilişkisinde araştırmacı sorumluluğunu,
- İkinci Bölüm: Özel koşullarda araştırmacı ve merkez yöneticilerinin getireceği sınırlamaları,
- Üçüncü Bölüm: Hayvan deneylerinde gözetimin amaçları ve yararları,
- Dördüncü Bölüm: Alternatif yöntemleri içermektedir.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Avrupa Birliği tarafından deney hayvanlarının ve diğer bilimsel amaçlarla kullanılan hayvanların korunması 86/609/EEC sayılı direktif (Revizyon 2006) ile hükme bağlanmış olup, bu konuda bir de rehber (ethical guidelene) düzenlenmiştir.

Ülkemizde etik sözcüğü 1980'li yıllarda tıbbi deontoloji de yaygın olarak kullanılmaya başlanmış ve ilk kez 29 Ocak 1993 te ilaç araştırmaları hakkında yayınlanan yönetmelikte etik kurul-yerel etik kurul tanımlanmıştır. Ancak bu tanımlarda etik kurullar ilaç araştırmalarının ve çalışmalarının etik açıdan değerlendirilmesi ve kontrolünü içermiştir.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

9 Temmuz 1994 tarihli resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Veteriner Hekimliği Deontoloji Yönetmeliği'nin 17. maddesinde de etik kurul;

“Veteriner hekim herhangi bir hayvan türü üzerinde yapacağı deneysel amaçlı uygulamalarda ulusal ve uluslar arası etik kurallara uymak zorundadır. Bu kurallar Bakanlık merkezinde oluşturulan etik kurul ile araştırma yapacak kurum ve o kuruluşlarda oluşturulan yerel etik kurullar aracılığı ile denetlenir. Bu çerçevede yapılacak tüm araştırmalar için etik kurul onayı aranır” şeklinde tanımlanmıştır.

Görüldüğü gibi burada da ilaç araştırmalarına ait etik kurullarda olduğu gibi etik kurul bir denetleme organıdır.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Günümüzde ise özellikle Avrupa Birliği'ne uyum süreci çerçevesinde tüm çiftlik hayvanlarına yönelik mevzuat yapılanmaları olduğu gibi kesim, taşıma, hayvanat bahçeleri ile deneysel ve bilimsel amaçlarla kullanılan hayvanlara yönelik özelleştirilmiş düzenlemeler bulunmaktadır. Genel olarak bakıldığında ülkemizde ki mevzuat şu şekilde sıralanabilir:

-Ev hayvanlarının Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun (22.07.2003 tarih ve 25176 sayılı resmi gazete de yayımlanmıştır)

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

- Hayvanları Koruma Kanunu (01.07.2004 tarih ve 25509 sayılı resmi gazete de yayımlanmıştır)
- Ev ve süs Hayvanları Satış, Barınma ve Eğitim Yerlerinin Kuruluş, Açılış, Ruhsat, alışma ve Denetlenme Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik (28.04.2000 tarihli)
- Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar için Kullanılan Deneysel Hayvanlarının Korunması, Deneysel Hayvanlarının retim Yerleri ile Deneysel Yapacak olan Laboratuvarların Kuruluş, alışma, Denetleme, Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik (16.05.2004 tarih ve 25464 sayılı resmi gazete de yayımlanmıştır).

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

- Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının alışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik (06.07.2006 tarih ve 26220 sayılı resmi gazete de yayımlanmıştır).
- Kırmızı Et ve Et rnleri retim Tesislerinin alışma ve Denetleme Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik (05.01.2005 tarih ve 25691 sayılı resmi gazete de yayımlanmıştır).
- Kanatlı Hayvan Eti ve Et rnleri retim Tesislerinin alışma ve Denetleme Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik (08.01.2005 tarih ve 25694 sayılı resmi gazete de yayımlanmıştır).

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Hayvanları Koruma Kanununun amacı “hayvanların rahat yaşamlarını ve hayvanlara iyi ve uygun muamele edilmesini temin etmek, hayvanların acı, ıstırap ve eziyet çekmelerine karşı en iyi şekilde korunmalarını, her türlü mağduriyetlerinin önlenmesini sağlamak” olarak tanımlanmıştır.

Kanun ile hayvanların korunmasına ve rahat yaşamlarına ilişkin temel ilkeler belirlenmiş, hayvanların sahiplenilmesi, bakımı ve korunması, hayvanlara müdahaleler, hayvan deneyleri, hayvanların ticareti ve eğitilmesi, kesimi ve öldürülmesi konuları, hayvanları koruma yönetimi, denetim ve hayvanların korunmasının desteklenmesi konuları ve cezai uygulamalar hükme bağlanmıştır.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Hayvanları Koruma Kanun'unun ikinci bölümü hayvanlara müdahaleleri içermektedir.

Hayvanlara Müdahaleler

Cerrahi müdahaleler

MADDE 7. - Hayvanlara tıbbî ve cerrahi müdahaleler sadece veteriner hekimler tarafından yapılır.

Kontrolsüz üremenin önlenmesi için, hayvanlara acı vermeden kısırlaştırma müdahaleleri yapılır.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Yasak müdahaleler

MADDE 8. - Bir hayvan neslini yok edecek her türlü müdahale yasaktır.

Hayvanların, yaşadıkları sürece, tıbbî amaçlar dışında organ veya dokularının tümü ya da bir bölümü çıkarılıp alınamaz veya tahrip edilemez.

Ev ve süs hayvanının dış görünüşünü değiştirmeye yönelik veya diğer tedavi edici olmayan

kuyruk ve kulak kesilmesi, ses tellerinin alınması ve tırnak ve dişlerinin sökülmesine yönelik cerrahi müdahale yapılması yasaktır.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Ancak bu yasaklamalara; bir veteriner hekimin,veteriner hekimliği uygulamaları ile ilgili tıbbî sebepler veya özel bir hayvanın yararı için gerektiğinde tedavi edici olmayan müdahaleyi gerekli görmesi veya üremenin önlenmesi durumlarında izin verilebilir.

Bir hayvana tıbbî amaçlar dışında, onun türüne ve etolojik özelliklerine aykırı hale getirecek şekilde ve dozda hormon ve ilaç vermek, çeşitli maddelerle doping yapmak, hayvanların türlerine has davranış ve fizikî özelliklerini yapay yöntemlerle değiştirmek yasaktır.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Hayvan deneyleri

MADDE 9. - Hayvanlar, bilimsel olmayan teşhis, tedavi ve deneylerde kullanılamazlar.

Tıbbî ve bilimsel deneylerin uygulanması ve deneylerin hayvanları koruyacak şekilde yapılması ve deneylerde kullanılacak hayvanların uygun biçimde bakılması ve barındırılması esastır.

Başkaca bir seçenek olmaması halinde, hayvanlar bilimsel çalışmalarda deney hayvanı olarak kullanılabilir.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Hayvan deneyi yapan kurum ve kuruluşlarda bu deneylerin yapılmasına kendi bünyelerinde kurulmuş ve kurulacak etik kurullar yoluyla izin verilir.

Etik kurulların kuruluşu, çalışma usul ve esasları, Tarım ve Köyşleri Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığının ve ilgili kuruluşların görüşleri alınarak Bakanlıkça çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Deney hayvanlarının yetiştirilmesi, beslenmesi, barındırılması, bakılması, deney hayvanı besleyen, tedarik eden ve kullanıcı işletmelerin tescil edilmesi, çalışan personelin nitelikleri, tutulacak kayıtlar, ne tür hayvanların yetiştirileceği ve deney hayvanı besleyen, tedarik eden ve kullanıcı işletmelerin uyacağı esaslar Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Cezalar:

Madde 28:

d) 7 nci maddede yazılan cerrahi amaçlı müdahaleler ile ilgili hükümlere aykırı davrananlara hayvan başına yüzellimilyon lira idarî para cezası.

e) 8 inci maddenin birinci fıkrasında yazılı, bir hayvan neslini yok edecek müdahalede bulunanlara hayvan başına yedibuçuk milyar lira idarî para cezası; ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarına uymayanlara hayvan başına bir milyar lira idarî para cezası.

f) 9 uncu maddede ve çıkarılacak yönetmeliklerinde belirtilen hususlara uymayanlara hayvan başına ikiyüzellimilyon lira; yetkisi olmadığı halde hayvan deneyi yapanlara hayvan başına bir milyar lira idarî para cezası uygulanır.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Hayvan Deneyleri Etik Kurullarının Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmeliğin amacı “deney hayvanları ile yapılacak olan bilimsel araştırma, test, sağlık hizmetleri uygulamaları, eğitim-öğretim ve yayın gibi temel etkinliklerde kullanılan yöntem ve materyaller ile ilgili minimum etik standartları saptamak, etik ilkeler doğrultusunda görüş bildirmek ve araştırma önerilerini bu açıdan incelemek üzere oluşturulacak Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kurulu ve hayvan deneyleri yerel etik kurullarının kuruluş ve çalışma esaslarına,

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

yapılması planlanan işlemlerin sunulmasına, araştırma ve çalışma önerilerinin incelenmesine, izin verilmesine, uygulamalara, uygulamaların izlenmesine, deney hayvanları üzerinde yapılan bütün işlemlerin kayıt altına alınmalarına ve bu işlemlerin anında ya da geriye doğru izlenebilmelerine, ilgili bütün işlemlerin denetlenebilirliğinin sağlanmasına ve ilgili işlemlerin gerektiğinde sonlandırılmalarına ilişkin esasları belirlemektir”

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Deney hayvanının kullanılma amaçları

MADDE 5 – (1) Deney hayvanları;

a) İnsanlar, hayvanlar, bitkilerdeki hastalık, sağlıksızlık veya diğer anormallikleri ya da bunların etkilerinden kaçınılması, önlenmesi, teşhisi, tedavisi ve söz konusu canlılardaki davranışsal özelliklerin değerlendirilmesi, tespiti, düzenlenmesi veya değiştirilmesi amacıyla; ilaçların, aşıların, gıdaların diğer madde veya ürünlerin geliştirme, imalat, kalite, etkinlik ve güvenlik testlerinin yapılması,

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

- b) İnsan, hayvan ve bitkilerde fizyolojik mekanizmaların belirlenmesi, düzenlenmesi veya değiştirilmesi,
- c) Doğal çevrenin insan veya hayvanların sağlık ya da refahı yararına korunması,
- ç) Eğitim, öğretim,
- d) Adli soruşturma,
- e) İnsan, hayvan veya bitkilerdeki davranışsal özelliklerin değerlendirilmesi, tespiti, düzenlenmesi ya da değiştirilmesi,
- f) Bilimsel araştırma için kullanılabilir.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

MADDE 6 – (1) Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kurulu (HADMEK— **Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kurulunun kuruluşu**) bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren altı ay içinde teşekkül eder. Merkezi Etik Kurul;

- a) Bakanlıktan; Genel Müdür, genel müdür yardımcısı, Daire Başkanı, Şube Müdürü ve bir hukuk müşaviri,
- b) Tarım ve Köyişleri Bakanlığında hayvan deneylerinde en az iki yıl deneyimli iki personel,
- c) Sağlık Bakanlığında hayvan deneylerinde en az iki yıl deneyimli üç personel,

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

- ç) Veteriner fakültelerinden hayvan deneylerinde en az iki yıl deneyimli iki öğretim üyesi,
- d) Tıp fakültelerinden hayvan deneylerinde en az iki yıl deneyimli dört öğretim üyesi,
- e) Türk Tabipleri Birliği ve Türk Veteriner Hekimleri Birliğinden birer temsilci olmak üzere onsekiz üyeden oluşur.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

(2) Bu üyelerden en az altı tanesi deney hayvanlarında in vivo deneyleri konusunda en az iki yıl deneyimli ve halen hayvan deneyleri yapan elemanlardan seçilir. Üyelerden en az birinin tıbbi deontoloji veya veteriner deontoloji dalından olması tercih edilir. Merkezi Etik Kurul üyelerinden daimi üyeler hariç diğer kurum ve kuruluşlarca belirlenen üyelerin atamaları Bakanlık tarafından yapılır.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

(3) Merkezi Etik Kurul, Genel Müdürün başkanlığında üyelerin en az üçte ikisinin katılımı ile toplanır. Başkanın olmadığı durumlarda ilgili genel müdür yardımcısı Başkanlığa vekâlet eder. Genel Müdür, genel müdür yardımcısı, Daire Başkanı, Şube Müdürü ve hukuk müşaviri Merkezi Etik Kurulun daimi üyesidir. Diğer üyelerin görev süresi dört yıldır. Görev süresi biten üye yeniden atanabilir. Üyelik sıfatının ölüm, emeklilik, ayrılma gibi herhangi bir nedenle sona ermesi veya üyeliğin düşmesi halinde, yerine aynı usulle ve kalan süreyi tamamlamak üzere ayrılan üyenin niteliklerini taşıyan yeni bir üye seçilir. Merkezi Etik Kurul ve yerel etik kurullar arasındaki koordinasyon Genel Müdürlük tarafından sağlanır. Merkezi Etik Kurul sekreteryası hizmetleri şube müdürlüğünce yürütülür.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kurulunun görevleri

MADDE 8 – (1) Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kurulunun (HADMEK) görevleri şunlardır:

- a) Deney hayvanlarının kullanılmasına dair etik ilkeleri belirlemek.
- b) Yerel etik kurullarının bu Yönetmelik hükümlerine uygun şekilde kurulup kurulmadığını denetlemek.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

- c) Yerel etik kurullarının bu Yönetmelik hükümlerine göre çalışıp çalışmadığını denetlemek, yıllık raporlarını değerlendirmek.
- ç) Yerel etik kurullarının hizmet verdiği üretici ve kullanıcı kurum ve kuruluşlardaki deney koşullarının ve laboratuvarların etik bakımdan taşınması gerekli standartları belirlemek ve laboratuvarları bu Yönetmelik hükümleri çerçevesinde denetlemek.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

- d) Yerel etik kurullarının verdiği kararlara yapılan itirazları değerlendirmek. Gerekli görülmesi halinde dosyaları yeniden incelenmek üzere gerekçeleri ile birlikte ilgili yerel etik kurula geri göndermek.
- e) Yerel etik kurulu olmayan ve gerekli koşulları sağlamayan yerlerde deney hayvanı kullanılmasını engellemek amacıyla gerekli girişimleri yapmak.
- f) Yerel etik kurullarının eğitim programlarının bu Yönetmelik hükümlerine uygun olup olmadığını denetlemek, deney hayvanı kullanım sertifikalarının denkliklerini değerlendirmek.
- g) Ülke çapında deney hayvanlarının deneylerde kullanılmasına dair yıllık istatistik bilgileri toplamak ve yayınlamak.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Hayvan deneyleri yerel etik kurullarının kuruluşu

MADDE 9 – (1) Hayvan deneyleri yerel etik kurulları (HADYEK) bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde aşağıdaki şekilde kurulur;

- a) 5199 sayılı Kanununun 9 uncu maddesi hükmü gereğince yerel etik kurullar, deney hayvanı kullanan Sağlık, Tarım ve Köyüşleri, Çevre ve Orman ve Milli Eğitim Bakanlıklarına bağlı araştırma ve hizmet veren kurum ve kuruluşlar ile yüksek öğretim kurumlarında kurulur. Bunların dışında kalan ve bu Yönetmeliğin öngördüğü şekilde deney hayvanı kullanmak isteyen tüm resmi ve özel kurum ve kuruluşlar Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kuruluna başvurarak yerel etik kurul kurma izni talep eder. Hayvan deneyleri yerel etik kurulu bulunmayan kurum ve kuruluşlarda hayvan deneyleri yapılamaz.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

b) Yerel etik kurul kurulabilmesi için kurum bünyesinde asgari olarak, hayvanların tür özellikleri gözetilerek konforlarının sağlandığı, stressiz ve sakin bir yaşam sürdürebildikleri, veteriner hizmetlerinin verildiği bir hayvan üretim ve/veya barındırma ünitesi bulundurmak zorunludur.

(2) Yerel etik kurulları;

a) Hayvan deneyleri konusunda en az bir yıl deneyimli, kurum içinde deney hayvanı yetiştirilmesi, üretilmesi ve bakımından sorumlu bir veteriner hekimden,

b) Kurum içinde deney hayvanları ile çalışma yapan birimlerden birer temsilciden,

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

c) Deney hayvanları ile çalışmayan ve kurum ile çıkar ilişkisi olmayan T.C. vatandaşı sivil bir üyeden,

d) Kurum ile çıkar ilişkisi olmayan sivil toplum kuruluşuna kayıtlı T.C. vatandaşı bir üyeden, oluşur.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

(3) Hayvan deneyleri yerel etik kurulunda görev alacak en az bir üyenin in vivo hayvan deneylerinde en az bir yıl deneyimli ve doktora/tıpta uzmanlık derecesine sahip olması gereklidir. Yerel etik kurullarda tıp veya veteriner hekim etiği uzmanlarının bulunması tercih edilir. Kurumlar kendi ihtiyaçlarına ve kurumun idari özelliklerine göre yerel etik kurul kompozisyonunu belirleyebilirler. Yerel etik kurullara kurum dışından üyeler de atanabilir. Hayvan deneyleri yerel etik kurulları gerektiğinde başka alanların uzmanlarından görüş alabilir ve/veya toplantılara davet edebilir.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Hayvan deneyleri yerel etik kurullarına atanma ve görev süresi

MADDE 10 – (1) Yerel etik kurulu başkanı, başkan vekili ve üyeleri; üniversitelerde rektör, diğer kurum ve kuruluşlarda ise en üst düzey yönetici tarafından atanır veya onayı ile görevlendirilir. Atamalar veya onay ile görevlendirilmeler Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kuruluna bildirilir. Yerel etik kurulları üyelerinin görev süresi dört yıldır. Görev süresi biten üye yeniden atanabilir veya onay ile görevlendirilebilir. Bir takvim yılı içerisinde izinsiz ve mazeretsiz olarak üst üste üç toplantıya katılmayan üyenin üyeliği kendiliğinden düşer. Üyelik sıfatının ölüm, emeklilik, ayrılma gibi herhangi bir nedenle sona ermesi veya üyeliğin düşmesi halinde, yerine aynı usulle ve kalan süreyi tamamlamak üzere ayrılan üyenin niteliklerini taşıyan yeni bir üye seçilir.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Hayvan deneyleri yerel etik kurullarının görevleri

MADDE 12 – (1) Hayvan deneyleri yerel etik kurullarının görevleri şunlardır:

a) Bu Yönetmelik hükümleri ile Merkezi Etik Kurulun belirlediği etik ilkeler ve iyi laboratuvar uygulamaları çerçevesinde kendi çalışma usul ve esasları hakkında yönerge hazırlamak.

b) Deney hayvanları üzerinde yapılacak tüm işlemlerin etik yönden kabul edilebilir sınırlarını belirleyerek çalışma protokollerini onaylamak veya gerekçeli olarak kabul etmemek.

c) Kurum içinde deney hayvanı kullanılması sürecinin etik kurallara uygun olarak sürdürülmesini denetlemek, bu amaçla gerekli düzenlemeleri yapmak.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

- ç) Deney hayvanları üzerinde yapılacak işlemlerin onaylanmış protokole uygun olarak yapılmasını sağlamak, gerektiğinde sonlandırmasına karar vermek
- d) Deney hayvanlarıyla çalışacak personelin gerekli eğitimi almasını sağlamak. Bu amaçla sertifika programları düzenlemek. Deney hayvanları kullanım sertifikası olmayanların hayvan deneyleri yapmasını engellemek.
- e) Deney hayvanlarının üretim, yetiştirme, barındırma ve nakil koşulları ile deneylerin yapıldığı laboratuvar koşullarının ve ekipmanının etik yönden uygun olup olmadığını denetlemek, uygun görmediği durumlarda deney hayvanı kullanılmasını engellemek.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

f) Deney hayvanı kullanımı ile ilgili her türlü veriyi toplamak ve deney hayvanları kullanımı yıllık raporunu hazırlamak ve Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kuruluna sunmak.

g) Deneysel çalışmalar sonunda ortaya çıkan atıklar, ölü hayvanlar ve tıbbi atıkların 2872 sayılı Çevre Kanunu ve ilgili mevzuat çerçevesince bertarafını sağlamak.

ğ) 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanununun ve ilgili mevzuatın getirdiği hükümler çerçevesinde; deney hayvanlarının kayıt altına alınmalarını ve izlenebilmelerini sağlamak.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Eğitim

Deney hayvanı ile uğraşacak personelin eğitimi

MADDE 15 – (1) Deney hayvanı ile uğraşacak personelin eğitiminde uyulması gerekli hususlar aşağıda belirtilmiştir:

a) Deney hayvanı ile uğraşan ve/veya uğraşacak araştırmacıların eğitilmesi için eğitim programlarının düzenlenmesi, laboratuvar hayvanları kullanım sertifika programlarının açılması, düzenlenmesi ve yürütülmesinden hayvan deneyleri yerel etik kurulları sorumludur. Bu programlarda başarılı olanlara ilgili yerel etik kurul tarafından deney hayvanı kullanım sertifikası verilir.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

b) Deney hayvanı kullanarak her türlü eğitim, araştırma, uygulama ve test yapmak isteyen veya bu programların yapılmasında deney hayvanlarına dokunarak ve gözlemleyerek katkıda bulunan öğrenciler, araştırmacılar, akademik, sağlık, teknik ve idari personel deney hayvanı kullanıcısı olarak kabul edilir.

c) Deney hayvanı kullanıcıları, sertifika almadan bu hayvanlar üzerinde deney, eğitim, test amacıyla işlem yapamaz ve çalışma mekânlarında bu hayvanları barındıramazlar.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

ç) Yerel etik kurullar; deney hayvanı üretilmesi ve yetiştirilmesi ile sorumlu personelin asgari olarak bilgilendirilmesi ve uyulması gereken usul ve esasları içeren bir meslek içi eğitim programı hazırlar ve periyodik olarak uygulanmasını denetler. Eğitim programları yetkili kişiler tarafından yürütülür. Kurum içinde yetkili kişilerin kimler olduğu yerel etik kurullarca belirlenir.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

d) Hayvan deneyleri yerel etik kurullarının onayına sunulan çalışmalarda, deney hayvanı kullanan kişinin kullanım sertifikası olmaması halinde yerel etik kurullarınca çalışmalarına onay verilmez.

e) Bir araştırmacı, kendi sertifikası olmaması halinde araştırma yürütücüsü olarak başka kişilerle ortak çalışma yapmak amacıyla hayvan deneyleri yerel etik kurullarına başvurabilir. Kendisinin katıldığı, ancak doğrudan deney hayvanlarıyla işlem yapmayan araştırmacılar, sertifikalı deney hayvanı kullanıcılarının yardımıyla deneylerini sürdürebilirler.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

f)Deney hayvanları kullanım sertifikası programlarında aşağıdaki konuların bulunması zorunludur:

- 1)Deney hayvanları morfolojisi (anatomisi + histolojisi).
- 2) Deney hayvanları fizyolojisi.
- 3) Hayvan deneyleri etiği ve alternatif deney metotları.
- 4) Deney hayvanları kullanım teknikleri (teorik + pratik).
 - Tutuş teknikleri.
 - Enjeksiyon teknikleri.
 - Kan alma teknikleri.
 - Anestezi – ötenazi teknikleri.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

- 5) Hayvan deneyleri laboratuvarları kuruluş ve işletmesi.
- 6) Temel laboratuvar güvenliği.
- 7) Hayvan refahı ve davranış özellikleri.
- 8) Deney hayvanları üretimi.
- 9) Deney hayvanları biyokimyası.
- g)Gerektiğinde sertifika programlarına özel metodların öğretildiği ek konular ilave edilebilir.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

- ğ) Deney hayvanları kullanım sertifika programlarında derslerin %80' ine devam etmek zorunludur. Sertifika programları asgari 80 saat olup, zorunlu konuların işlenmesinden sonra, geri kalan zaman laboratuvar stajı, rotasyon gibi başka eğitim faaliyetleriyle tamamlanabilir.
- h) Kursiyerlerin başarılı sayılabilmeleri için kurs sonunda yapılacak olan sınavda başarılı olmaları gereklidir.
- ı) Sertifika programlarının nasıl yürütüleceği yerel etik kurullar tarafından belirlenir.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

- i) Bu Yönetmelik hükümlerine göre düzenlenen deney hayvanları kullanım sertifika programlarına kayıt yaptırarak devam ve başarı koşullarını yerine getiren kursiyerlere "Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası" verilir. Deney hayvanları kullanım sertifikası, ilgili yerel etik kurul başkanı ve üniversitelerde rektör, diğer kurum ve kuruluşlarda ise en üst düzey yönetici tarafından imzalanır.
- j) Bu Yönetmelik hükümleri haricinde başka kurumlardan alınmış olan deney hayvanları kullanım sertifikaları ya da benzerlerinin bu Yönetmelik hükümlerine göre eşdeğer olup olmadıklarına Hayvan Deneyleri Merkezi Etik Kurulu karar verir.
- k) Lisans/yüksek lisans düzeyinde deney hayvanı kullanımını ile ilgili alınmış olan eğitimlerin sertifika programına eşdeğer olup olmadığına yerel etik kurullar karar verir.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

DeneySEL ve Diğer Bilimsel Amaçlar için Kullanılan Deney Hayvanlarının Korunması, Deney Hayvanlarının Üretim Yerleri ile Deney Yapacak olan Laboratuvarların Kuruluş, Çalışma, Denetleme, Usul ve Esaslarına Dair Yönetmeliğin amacı "deneysel ve diğer bilimsel amaçlar için kullanılan hayvanların üretim yerlerinin teknik, sağlık ve hijyenik şartlara uygun kurulması, çalışması, hayvanların refah ve güvenliğini temin edecek şekilde bakımı ve kullanımlarının sağlanmasıdır."

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Yönetmeliğin kapsamı “Bu Yönetmelik, gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarda, deneysel veya diğer bilimsel uygulamalarda kullanılan hayvanların üretim, kullanım, satış ve bir yerden bir yere nakli sırasında uyulması gereken kuralları, teknik ve hijyenik şartları ve bu Yönetmeliğin hükümlerine uyulması durumunda uygulanacak işlemleri kapsar. Deneysel olmayan tarımsal ve klinik veterinerlik uygulamalarını kapsamaz” şeklinde ifade edilmiştir.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Deney Hayvanlarının Genel Bakımları ve Barınma Koşulları

Madde 6 — Deneysel veya diğer bilimsel amaçlarla kullanılan veya kullanılması planlanan hayvanlar için, fizyolojik gereksinimlerini karşılayabilecek, sağlamlıklarını ve iyilik hallerini devam ettirebilecek yeterlilikte yaşam ve hareket alanı, yiyecek, su, çevresel şartlar ve bakım sağlanmalıdır. Hayvanların üretildiği, yetiştirildiği veya kullanıldığı mekanlar günlük olarak kontrol edilmelidir. Hayvanların iyilik halleri ve sağlık durumları yakından ve yeterli sıklıkta kontrol edilerek ağrı, sıkıntı ve diğer önlenemeyen zararlı durumlar ortadan kaldırılmalıdır. Hayvana zararlı olabileceği saptanan tüm şartlar en kısa zamanda düzeltilmelidir.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Deney Hayvanlarına Uygulanacak İşlemlerle İlgili Hususlar

Madde 7 — Deney hayvanlarına uygulanacak işlemlerde;

a) Hayvan kullanımının zorunlu olmadığı, bilimsel olarak yeterince tatminkar, makul ve pratik bir yöntem mevcut ise bu Yönetmeliğin 5 inci maddesinde belirtilen herhangi bir amaç için hayvan kullanılmamalıdır.

b) Hayvan kullanımı zorunlu ise, hayvan türünün ve cinsinin seçimi dikkatlice yapılmalı, uygulanacak yöntemler arasında, yeterli bilimsel sonuçlara ulaşabilmek için, en az hayvan gerektiren, en az ağrı, sıkıntı veya kalıcı hasara neden olmayan yöntemler seçilmelidir. Bakanlık tarafından gerekli görüldüğü takdirde, araştırmacılardan yapılan araştırma hakkında bilgi istenebilir.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

c) Bu bendin 1 inci ve 2 nci alt bendlerinde belirtilen durumlar dışında kalan, ağrılı veya sıkıntılı tüm işlemler sırasında hayvana, genel veya lokal anestezi/analjezi veya diğer uygun bir ağrı/sıkıntı giderici işlem uygulanmalıdır.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Deney Hayvanlarını Kullanan Kuruluşlar

Madde 13 — Hayvanları deneysel veya diğer bilimsel amaçlarla kullanan kuruluşlar, bu Yönetmeliğin 6 ncı maddesinde belirtilen şartları yerine getirmek zorundadır. Bu kuruluşlar aşağıda belirtilen hususlara uymak zorundadır:

- Bilimsel olarak tatminkar sonuç verebilecek, en az sayıda hayvan kullanılacaktır.
- Kullanılan hayvanların özelliklerine uygun olarak, hayvanlarda en az ağrı, sıkıntı ve kalıcı hasar oluşturmaya yönelik gerekli alet ve ekipman temin edilecektir.
- Hayvanların bakımından ve aletlerin kullanımından sorumlu şahıslar belirlenecektir.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

- İlgilenilen konuda yeterli bilgi ve tecrübesi olan bir personel bulunacak veya böyle bir kişinin bilgisi dahilinde çalışılacaktır.
- Gerektiğinde veterinerlik hizmetlerinin yeterince yerine getirilebilmesi için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
- Bu kuruluşların; kullanacakları deney hayvanları sayısı baz alınmak suretiyle en azından bir veteriner hekim istihdam etmeleri zorunludur. Veteriner hekim, hayvanların sağlık durumlarının ve iyilik hallerinin kontrolünden sorumlu olacaktır. Kuruluşlarda yer alan deney hayvanları bölümünün sorumluluğu burada istihdam edilecek olan veteriner hekime ait olacaktır.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

- g) Kullanılan hayvanlar, deney hayvanları üreten veya temin eden kuruluşlardan alınacaktır.
- h) Türü tükenen veya koruma altına alınan hayvanlar deneysel araştırmalarda kullanılmayacaktır. Cinslerinden herhangi birisi koruma altına alınan hayvan türünün tümü bu kapsam altına alınmayacaktır.
- i) Hayvanlara, kuruluş dışında uygulanacak işlemler için önceden Bakanlıktan izin alınacaktır.
- j) Bu kuruluşlar, Bakanlık tarafından istendiği taktirde deney hayvanlarında yürüttükleri işlemlerle ilgili olarak bilgi vermek zorundadırlar.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Eğitim ve Öğretim İçin Hayvanların Kullanımı

Madde14 — Hayvanları, eğitim öğretim için kullanan kuruluşlar, kullandıkları veya kullanmayı planladıkları hayvanları ve ne amaçla kullandıklarını Bakanlığa bildirmek zorundadırlar. Kurum ve kuruluşlar, bilimsel amaçlı deneylerin yapılmasına kendi bünyelerinde kuracakları etik kurul yoluyla izin vereceklerdir.

- a) Kullanılan hayvanların, bu Yönetmelik hükümlerine uygun bir şekilde kullanılmasından sorumlu olacak veteriner hekim, hayvanlara uygulanan işlemleri düzenleyecek ve kontrol edecektir.
- b) Hayvanlar, eğitim öğretim alanında mutlaka gerekli ise kullanılacaktır.
- c) Eğitim öğretimden sorumlu personel yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olacaktır.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Yönetmeliğin KKGGM Tarih ve No : 25.04.2006, 24 lu Deneysel ve Diğer Bilimsel Amaçlar İçin Kullanılan Deney Hayvanlarının Korunması, Deney Hayvanlarının Üretim Yerleri ile Deney Yapacak Olan Laboratuvarların Kuruluş, Çalışma, Denetleme, Usul ve Esaslarına Dair Yönetmeliğin Uygulama Talimatı'nda amaç "deneysel, araştırma, kontrol, test ve eğitim amaçlı olarak kullanılacak tüm hayvanların bulunduğu laboratuvar, sağlayıcı kuruluş ve araştırma birimlerinin kuruluşu ve yerleşimiyle ilgili fiziki, teknik, sağlık ve hijyenik şartlara uygun kurulması, çalışmaların planlanması, hayvanlarının barındırılmaları, üretilmeleri, doğadan izole edilmeleri, nakledilmeleri, deneylerde kullanılmaları, üzerlerinde gözlem yapılması ile ilgili tüm süreçlerde etik bakımdan kabul edilebilir uygulamaların sınırlarını belirlemek, yapılacak uygulamaları incelemek ve hayvanlarla uğraşacak kişilerin bu sınırlara uygun davranmasını, deney hayvanı üretim, tedarik edici ve uygulayıcı birimlerin kuruluş ve çalışma izinlerine ilişkin esasları belirlemektir" şeklinde ifade edilmiştir.

BORNOVA VET. KONT.VE ARS.ENS.

HAYVAN ETİĞİ-REFAHI VE MEVZUAT

Talimatın kapsamı ise: "Bu talimat gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarında, deneysel veya diğer bilimsel uygulamalarda deney hayvanlarının üretimi, kullanımını, bir yerden bir yere nakli sırasında uyulması gereken kuralları, teknik ve hijyenik şartları ve bu talimatın hükümlerine uyulmaması durumunda uygulanacak işlemleri, deney hayvanı üretim, tedarik edici ve uygulayıcı birimlerin kuruluş ve çalışma izinlerine ilişkin esasları belirlemeyi kapsar. Deneysel olmayan tarımsal ve klinik veteriner hekimlik uygulamaları kapsam dışındadır" şeklinde ifade edilmiştir.